

(А-ДБ-15.1) Хөрөнгийн хуримтлал

ДЭД БҮЛЭГ-9.2: Хөрөнгө

Тайлангийн нэр 1: ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН ХӨРӨНГИЙН 20... ОНЫ МЭДЭЭ

Товч нэр: (А-ДБ-15.1) Хөрөнгийн хуримтлал

Маягтын төрөл: Албан ёсны маягт

Үндэслэл: Үндэсний статистикийн хорооны даргын “Маягт, түүнийг нөхөх зааврыг шинэчлэн батлах тухай” 2020 оны 03 сарын 24-ны өдөр А/31 тоот тушаал

Зорилго: Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын хөрөнгийн нийт хуримтлалын мэдээллийг хөрөнгийн төрөл бүрээр оны эхэнд, оны эцэст мөнгөн дүнгээр харах

Тайлант хугацаа: Жил бүрийн 3 сарын 12-ны дотор

Хамрах хүрээ: Дээд боловсролын сургалтын байгууллага(ДБСБ) нь хөрөнгийн нийт хуримтлалын мэдээллийг ДБУМС-ын “Байгууллагын санхүү” модульд бүртгэж тайлан бодуулж баталгаажуулсны дараа Боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага (БАЭТЗТБ) тайлан баталгаажуулан Үндэсний статистикийн хороонд ирүүлнэ.

ОН, ОНЫ ХИЧЭЭЛИЙН ЖИЛИЙН СТАТИСТИК

ХИЧЭЭЛИЙН ЖИЛ	ТОВЧ НЭР	ТАЙЛАНГИЙН КОД	ТАЙЛАНГИЙН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ НЭР	МАЯГТЫН ТӨРӨЛ
2019-2020 оны хичээлийн жил	Аймаг, нийслэл, өмчийн хэлбэр, ангиллаар	З-ДБ-34	ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН 20... / 20... ОНЫ ХИЧЭЭЛИЙН ЖИЛИЙН МЭДЭЭ, аймаг, нийслэл, дүүргээр	Албан ёсны маягт

В. Хөрөнгийн нийт хуримтлал

/мян.төг/

Үзүүлэлт	МД	Дансны үндсэн ангилал	Үнийн дүн (мян.төг)	
			Оны эхэнд	Оны эцэст
А	Б	В	1	2
Үндсэн хөрөнгө мөр68=мөр(69+70+74+79+82+83)	68	20-р дансны холбогдох дүн		
Орон сууцны барилга	69			
Бусад барилга, байгууламж мөр70=мөр(71÷73)	70			
Орон сууцны бус барилга	71			
Бусад байгууламж	72			
Газар, хөрс сайжруулалт	73			
Машин, тоног төхөөрөмж мөр74=мөр(75÷77)	74			
Тээврийн хэрэгсэл	75			
Мэдээлэл, холбооны тоног төхөөрөмж	76			
Бусад машин, тоног төхөөрөмж	77			
Тавилга, эд хогшил	78			
Өсөж үрждэг хөрөнгө мөр79=мөр(80+81)	79			
Мал, амьтад	80			
Олон наст ургамал	81			
Үйлдвэрлэгдэхгүй хөрөнгийн эзэмших эрх шилжихтэй холбогдсон зардал	82			
Оюуны өмчийн бүтээгдэхүүн мөр83=мөр(84÷86+89+90)	83			
Судалгаа, шинжилгээний ажил	84			
Геологи хайгуулын ажил болон үнэлгээ	85			
Компьютерийн програм хангамж, мэдээллийн сан мөр86=мөр(87+88)	86			
Компьютерийн програм хангамж	87			
Мэдээллийн сан	88			
Утга зохиол, урлагийн эх бүтээл	89			
Оюуны өмчийн бусад хөрөнгө	90			
Үнэт зүйлс мөр91=мөр(92÷94)	91			
Үнэт металл, чулуу	92			
Эртний эдлэл, гар урлалын бүтээл	93			
Бусад үнэт зүйлс	94			

Заавар: (А-ДБ-15.1) МАЯГТЫГ НӨХӨХ ЗААВАР

В. Хөрөнгийн нийт хуримтлал Үндсэн хөрөнгө (мөр 68) -Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд нэгээс дээш жил давтан эсвэл үргэлжлэн ашигладаг хөрөнгө бөгөөд үүнд барилга, байгууламж, тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл, газрын сайжруулалт, үржлийн мал, олон наст ургамал, оюуны өмчийн хөрөнгө багтана. Энд 20-р дансны холбогдох дүнг тавина мөр68=(69+70+74+79+83).

Орон сууцны барилга (мөр 69) -Аль ч улиралд хүн амьдрахад зориулагдсан болон зориулалтын бус барилга, автомашины гарааж зэргийг хамруулна. Тухайлбал, бүх төрлийн байшин, гэр, нийтийн зориулалттай байр, дотуур байр, усан онгоц болон нийтийн зориулалттай орон сууцыг мөн хамруулна. Бусад барилга, байгууламж (мөр 70) -Орон сууцны бус зориулалттай үйлдвэр, үйлчилгээний барилга, байгууламж, далан, зам, гүүр, шугам, сүлжээ болон газар, хөрс сайжруулалтаас бүрдэнэ мөр70=(71:73).

Машин, тоног төхөөрөмж (мөр 74) -Өрхийн эцсийн хэрэглээнд эзэмшиж байгаагаас бусад тээврийн хэрэгсэл тоног төхөөрөмжөөс бүрдэнэ. Харьцангуй бага үнэтэй болон тогтмол худалдан авдаг гар багаж зэргийг машин, тоног төхөөрөмжид оруулахгүй. Түүнчлэн орон сууцны болон орон сууцны бус барилгын бүтцэд хамрагддаг барилгын салшгүй хэсэг болох машин, тоног төхөөрөмжийг мөн оруулахгүй. Цэрэг

дайны зориулалтаар худалдан авсан зэр зэвсгийн системээс бусад машин, тоног төхөөрөмжийг энд оруулна мөр74=(75:77). Өсөж үрждэг хөрөнгө (мөр 79) -Байгууллагын шууд хяналт, удирдлагын дор үр төл болон үр жимсээ байнга давтан өгдөг мал амьтан, мод, ургамлыг хамруулна. Үйлдвэрлэгдэхгүй хөрөнгийн эзэмших эрх шилжихтэй холбогдсон зардал (мөр 82) -Газар дээр түгээмэл тохиолддог. Үйлдвэрлэгдэхгүй хөрөнгөд газар, байгалийн нөөц, баялаг, ус, эрчим хүчний нөөц орно. Эзэмших эрх шилжихтэй холбогдсон зардалд дараах зардал багтана. Үүнд: Хөрөнгийг худалдан авч байгаа болон худалдаж байгаа хоёр талын мэргэжлийн үйлчилгээний бүх төлбөр, шимтгэл; худалдан авагчаас тусад нь нэхэмжилсэн худалдаа, тээврийн зардал; хөрөнгийн эзэмших эрх шилжүүлэхтэй холбогдон худалдан авагчаас төлөх бүх татвар; хөрөнгийг худалдахтай холбогдуулан төлөх аливаа татвар; худалдан авч байгаа болон худалдаж байгаа хөрөнгийн үнийн дүнд ороогүй угсрах, суурилуулах аливаа зардал; хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдлыг хангах, тухайн хөрөнгийн байсан байгаль орчныг сэргээхэд шаардагдах аливаа зардал орно.

Оюуны өмчийн бүтээгдэхүүн (мөр 83) -Биет шинж чанаргүй, хүний оюуны хүчин чармайлтаар бий болдог, нэг буюу түүнээс дээш жил ашиглагддаг, өөрийн эзэмшигчиддээ давуу болон онцгой эрх, өрсөлдөөний давуу талыг олгосон хөрөнгийг ойлгоно. Үүнд шинжилгээ судалгаа, хөгжлийн ажил, геологи хайгуулын ажил болон үнэлгээ, компьютерийн програм хангамж, мэдээллийн сан, утга зохиол, урлагийн эх бүтээл, лиценз, патент зэрэг орно мөр83=(84:86+89+90).

Үнэт зүйлсийн хуримтлал (мөр 91) -Үнэт зүйлсийг үнэт металл, чулуу; эртний эдлэл, түүх соёл, гар урлалын бүтээл; бу

(3-ДБ-27.1) Хөрөнгийн хуримтлал

ОН, ОНЫ ХИЧЭЭЛИЙН ЖИЛИЙН СТАТИСТИК

ХИЧЭЭЛИЙН ЖИЛ	ТОВЧ НЭР	ТАЙЛАНГИЙН КОД	ТАЙЛАНГИЙН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ НЭР	МАЯГТЫН ТӨРӨЛ
2019-2020 оны хичээлийн жил	Аймаг, нийслэл, өмчийн хэлбэр, ангиллаар	3-ДБ-34	ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН 20... / 20... ОНЫ ХИЧЭЭЛИЙН ЖИЛИЙН МЭДЭЭ, аймаг, нийслэл, дүүргээр	Албан ёсны маягт

В. Хөрөнгийн нийт хуримтлал

/мян.төг/

Үзүүлэлт	МД	Дансны үндсэн ангилал	Үнийн дүн (мян.төг)	
			Оны эхэнд	Оны эцэст
А	Б	В	1	2
Үндсэн хөрөнгө <i>мөр68=мөр(69+70+74+79+82+83)</i>	68	20-р дансны холбогдох дүн		
Орон сууцны барилга	69			
Бусад барилга, байгууламж <i>мөр70=мөр(71÷73)</i>	70			
Орон сууцны бус барилга	71			
Бусад байгууламж	72			
Газар, хөрс сайжруулалт	73			
Машин, тоног төхөөрөмж <i>мөр74=мөр(75÷77)</i>	74			
Тээврийн хэрэгсэл	75			
Мэдээлэл, холбооны тоног төхөөрөмж	76			
Бусад машин, тоног төхөөрөмж	77			
Тавилга, эд хогшил	78			
Өсөж үрждэг хөрөнгө <i>мөр79=мөр(80+81)</i>	79			
Мал, амьтад	80			
Олон наст ургамал	81			
Үйлдвэрлэгдэхгүй хөрөнгийн эзэмших эрх шилжихтэй холбогдсон зардал	82			
Оюуны өмчийн бүтээгдэхүүн <i>мөр83=мөр(84÷86+89+90)</i>	83			
Судалгаа, шинжилгээний ажил	84			
Геологи хайгуулын ажил болон үнэлгээ	85			
Компьютерийн програм хангамж, мэдээллийн сан <i>мөр86=мөр(87+88)</i>	86			
Компьютерийн програм хангамж	87			
Мэдээллийн сан	88			
Утга зохиол, урлагийн эх бүтээл	89			
Оюуны өмчийн бусад хөрөнгө	90			
Үнэт зүйлс <i>мөр91=мөр(92÷94)</i>	91			
Үнэт металл, чулуу	92			
Эртний эдлэл, гар урлалын бүтээл	93			
Бусад үнэт зүйлс	94			

Заавар: (3-ДБ-27.1) МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

В. Хөрөнгийн нийт хуримтлал Үндсэн хөрөнгө (мөр 68) -Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд нэгээс дээш жил давтан эсвэл үргэлжлэн ашигладаг хөрөнгө бөгөөд үүнд барилга, байгууламж, тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл, газрын сайжруулалт, үржлийн мал, олон наст ургамал, оюуны өмчийн хөрөнгө багтана. Энд 20-р дансны холбогдох дүнг тавина мөр68=(69+70+74+79+83). Орон сууцны барилга (мөр 69) -Аль ч улиралд хүн амьдрахад зориулагдсан болон зориулалтын бус барилга, автомашины гарааж зэргийг хамруулна. Тухайлбал, бүх төрлийн байшин, гэр, нийтийн зориулалттай байр, дотуур байр, усан онгоц болон нийтийн зориулалттай орон сууцыг мөн хамруулна. Бусад барилга, байгууламж (мөр 70) -Орон сууцны бус зориулалттай үйлдвэр, үйлчилгээний барилга, байгууламж, далан, зам, гүүр, шугам, сүлжээ болон газар, хөрс сайжруулалтаас бүрдэнэ мөр70=(71÷73). Машин, тоног төхөөрөмж (мөр 74) -Өрхийн эцсийн хэрэглээнд эзэмшиж байгаагаас бусад тээврийн хэрэгсэл тоног төхөөрөмжөөс бүрдэнэ. Харьцангуй бага үнэтэй болон тогтмол худалдан авдаг гар багаж зэргийг машин, тоног төхөөрөмжид оруулахгүй. Түүнчлэн орон сууцны болон орон сууцны бус барилгын бүтцэд хамрагддаг барилгын салшгүй хэсэг болох машин, тоног төхөөрөмжийг мөн оруулахгүй. Цэрэг дайны зориулалтаар худалдан авсан зэр зэвсгийн системээс бусад машин, тоног төхөөрөмжийг энд оруулна мөр74=(75÷77). Өсөж үрждэг хөрөнгө (мөр 79) -Байгууллагын шууд хяналт, удирдлагын дор үр төл болон үр жимсээ байнга давтан өгдөг мал амьтан, мод, ургамлыг хамруулна. Үйлдвэрлэгдэхгүй хөрөнгийн эзэмших эрх шилжихтэй холбогдсон зардал (мөр 82) -Газар дээр түгээмэл тохиолддог. Үйлдвэрлэгдэхгүй хөрөнгөд газар, байгалийн нөөц, баялаг, ус, эрчим хүчний нөөц орно. Эзэмших эрх шилжихтэй холбогдсон зардалд дараах зардал багтана. Үүнд: Хөрөнгийг

худалдан авч байгаа болон худалдаж байгаа хоёр талын мэргэжлийн үйлчилгээний бүх төлбөр, шимтгэл; худалдан авагчаас тусад нь нэхэмжилсэн худалдаа, тээврийн зардал; хөрөнгийн эзэмших эрх шилжүүлэхтэй холбогдон худалдан авагчаас төлөх бүх татвар; хөрөнгийг худалдахтай холбогдуулан төлөх аливаа татвар; худалдан авч байгаа болон худалдаж байгаа хөрөнгийн үнийн дүнд ороогүй угсрах, суурилуулах аливаа зардал; хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдлыг хангах, тухайн хөрөнгийн байсан байгаль орчныг сэргээхэд шаардагдах аливаа зардал орно. Оюуны өмчийн бүтээгдэхүүн (мөр 83) -Биет шинж чанаргүй, хүний оюуны хүчин чармайлтаар бий болдог, нэг буюу түүнээс дээш жил ашиглагддаг, өөрийн эзэмшигчиддээ давуу болон онцгой эрх, өрсөлдөөний давуу талыг олгосон хөрөнгийг ойлгоно. Үүнд шинжилгээ судалгаа, хөгжлийн ажил, геологи хайгуулын ажил болон үнэлгээ, компьютерийн програм хангамж, мэдээллийн сан, утга зохиол, урлагийн эх бүтээл, лиценз, патент зэрэг орно мөр83=(84÷86+89+90). Үнэт зүйлсийн хуримтлал (мөр 91) -Үнэт зүйлсийг үнэт металл, чулуу; эртний эдлэл, түүх соёл, гар урлалын бүтээл; бусад гэж ангилна. Үнэт зүйлсийн хуримтлалд үйлдвэрлэл, хэрэглээнд ашиглагддаггүй, цаг хугацааны явцад хэрэглээний чанар эсвэл бодит үнэ цэнээ алддаггүй, үнэ нь улам нэмэгддэг зүйлс орно мөр91=(92÷94).

Тайлангийн нэр 3: ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН ХӨРӨНГИЙН 20... ОНЫ МЭДЭЭ, сургалтын байгууллагаар

Товч нэр: (З-ДБ-28.1) Хөрөнгийн хуримтлал, сургуулиар

Маягтын төрөл: Захиргааны маягт

Үндэслэл: Үндэсний статистикийн хорооны даргын “Маягт, түүнийг нөхөх зааврыг шинэчлэн батлахыг зөвшөөрөх тухай” 2020 оны 03 сарын 24-ны өдөр А/30 тоот тушаал, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын “Маягт, түүнийг нөхөх зааврыг шинэчлэн батлах тухай” 2020 оны 05 сарын 27-ны өдөр А/223 тоот тушаал

Зорилго: Дээд боловсролын сургалтын байгууллагын материаллаг эргэлтийн хөрөнгийн мэдээллийг сургалтын байгууллага бүрээр материаллаг эргэлтийн хөрөнгийн төрөл, үндсэн хөрөнгө, үнэт зүйлсийн төрөл бүрээр оны эхэнд, оны эцэст мөнгөн дүнгээр

(З-ДБ-28.1) Хөрөнгийн хуримтлал, сургуулиар

ОН, ОНЫ ХИЧЭЭЛИЙН ЖИЛИЙН СТАТИСТИК

ХИЧЭЭЛИЙН ЖИЛ	ТОВЧ НЭР	ТАЙЛАНГИЙН КОД	ТАЙЛАНГИЙН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ НЭР	МАЯГТЫН ТӨРӨЛ
2019-2020 оны хичээлийн жил	Аймаг, нийслэл, өмчийн хэлбэр, ангиллаар	З-ДБ-34	ДЭЭД БОЛОВСРОЛЫН СУРГАЛТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН 20... / 20... ОНЫ ХИЧЭЭЛИЙН ЖИЛИЙН МЭДЭЭ, аймаг, нийслэл, дүүргээр	Албан ёсны маягт

(мян.төг)

Үзүүлэлт	МД	Дансны үндсэн ангилал	Бүгд		Сургалтын байгууллага.....		Сургалтын байгууллага.....	
			Оны эхэнд	Оны эцэст	Оны эхэнд	Оны эцэст	Оны эхэнд	Оны эцэст
A	Б	В	1	2	3	4	5	6
Б. Материаллаг эргэлтийн хөрөнгийн нөөц								
Түүхий эд, материал	61	14-р дансны холбогдох дүн						
Хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүн (дуусаагүй үйлдвэрлэл)	62							
Бэлэн бүтээгдэхүүн	63	15-р дансны холбогдох дүн						
Мал, амьтад	64							
Дахин борлуулахаар худалдан авсан бараа	65							
Сав баглаа, боодол	66							
Нийт нөөц <i>мөр67=мөр(61÷66)</i>	67	Х						
В. Хөрөнгийн нийт хуримтлал								
Үндсэн хөрөнгө <i>мөр68=мөр(69+70+74+79+82+83)</i>	68	20-р дансны холбогдох дүн						
Орон сууцны барилга	69							
Бусад барилга, байгууламж <i>мөр70=мөр(71÷73)</i>	70							
Орон сууцны бус барилга	71							
Бусад байгууламж	72							
Газар, хөрс сайжруулалт	73							
Машин, тоног төхөөрөмж <i>мөр74=мөр(75÷77)</i>	74							
Тээврийн хэрэгсэл	75							
Мэдээлэл, холбооны тоног төхөөрөмж	76							
Бусад машин, тоног төхөөрөмж	77							
Тавилга, эд хогшил	78							
Өсөж үрждэг хөрөнгө <i>мөр79=мөр(80+81)</i>	79							
Мал, амьтад	80							
Олон наст ургамал	81							
Үйлдвэрлэгдэхгүй хөрөнгийн эзэмших эрх шилжихтэй холбогдсон зардал	82							
Оюуны өмчийн бүтээгдэхүүн <i>мөр83=мөр(84÷86+89+90)</i>	83							
Судалгаа, шинжилгээний ажил	84							
Геологи хайгуулын ажил болон үнэлгээ	85							
Компьютерийн програм хангамж, мэдээллийн сан <i>мөр86=мөр(87+88)</i>	86							
Компьютерийн програм хангамж	87							
Мэдээллийн сан	88							
Утга зохиол, урлагийн эх бүтээл	89							
Оюуны өмчийн бусад хөрөнгө	90							
Үнэт зүйлс <i>мөр91=мөр(92÷94)</i>	91							
Үнэт металл, чулуу	92							
Эртний эдлэл, гар урлалын бүтээл	93							
Бусад үнэт зүйлс	94							

Заавар: (3-ДБ-28.1) МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

Б. Материаллаг эргэлтийн хөрөнгийн нөөц Тайлант эсвэл тайлант хугацаанаас өмнө үйлдвэрлэсэн, борлуулахад бэлэн байгаа, эсвэл үйлдвэрлэлийн болон өөр бусад үйл ажиллагаанд хэрэглэхээр төлөвлөж байгаа бүтээгдэхүүнээс бүрдэх хөрөнгө юм.

Түүхий эд, материал (мөр 61) -Дахин борлуулахаар биш харин үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаандаа завсрын орцоор хэрэглэхээр төлөвлөж буй бүтээгдэхүүн орно. Энд 14-р дансны холбогдох дүнг тавина.

Хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүн (дуусаагүй үйлдвэрлэл) (мөр 62) -Аж ахуйн нэгж, байгууллагаас эдийн засгийн бусад нэгжүүдэд нийлүүлэхэд үйлдвэрлэл нь хараахан дуусаагүй байгаа үйлдвэрлэлээс бүрдэнэ. Энд 14-р дансны холбогдох дүнг тавина.

Бэлэн бүтээгдэхүүнд (мөр 63) -Хэдийгээр уг бүтээгдэхүүнийг цаашид үйлдвэрлэлийн өөр боловсруулалтад завсрын хэрэглээгээр ашиглах байсан ч түүний үйлдвэрлэлийн бүх шатны үйл явц бүрэн дууссан бүтээгдэхүүнийг оруулна. Энд 15-р дансны холбогдох дүнг тавина.

Мал, амьтад (мөр 64) –Энд 15-р дансны холбогдох дүнг тавина.

Дахин борлуулахаар худалдаж авсан бүтээгдэхүүнд (Мөр 65) -Аж ахуйн нэгж, байгууллага буюу бөөний болон жижиглэн худалдаачдын үйлчлүүлэгчдэд борлуулах зорилгоор худалдан авсан бараа байна. Энд 15-р дансны холбогдох дүнг тавина.

В. Хөрөнгийн нийт хуримтлал Үндсэн хөрөнгө (мөр 68) -Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд нэгээс дээш жил давтан эсвэл үргэлжлэн ашигладаг хөрөнгө бөгөөд үүнд барилга, байгууламж, тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл, газрын сайжруулалт, үржлийн мал, олон наст ургамал, оюуны өмчийн хөрөнгө багтана. Энд 20-р дансны холбогдох дүнг тавина $мөр68=(69+70+74+79+83)$.

Орон сууцны барилга (мөр 69) -Аль ч улиралд хүн амьдрахад зориулагдсан болон зориулалтын бус барилга, автомашины гарааж зэргийг хамруулна. Тухайлбал, бүх төрлийн байшин, гэр, нийтийн зориулалттай байр, дотуур байр, усан онгоц болон нийтийн зориулалттай орон сууцыг мөн хамруулна. Бусад барилга, байгууламж (мөр 70) -Орон сууцны бус зориулалттай үйлдвэр, үйлчилгээний барилга, байгууламж, далан, зам, гүүр, шугам, сүлжээ болон газар, хөрс сайжруулалтаас бүрдэнэ $мөр70=(71÷73)$.

Машин, тоног төхөөрөмж (мөр 74) -Өрхийн эцсийн хэрэглээнд эзэмшиж байгаагаас бусад тээврийн хэрэгсэл тоног төхөөрөмжөөс бүрдэнэ. Харьцангуй бага үнэтэй болон тогтмол худалдан авдаг гар багаж зэргийг машин, тоног төхөөрөмжид оруулахгүй. Түүнчлэн орон сууцны болон орон сууцны бус барилгын бүтцэд хамрагддаг барилгын салшгүй хэсэг болох машин, тоног төхөөрөмжийг мөн оруулахгүй. Цэрэг дайны зориулалтаар худалдан авсан зэр зэвсгийн системээс бусад машин, тоног төхөөрөмжийг энд оруулна $мөр74=(75÷77)$. Өсөж үрждэг хөрөнгө (мөр 79) -Байгууллагын шууд хяналт, удирдлагын дор үр төл болон үр жимсээ байнга давтан өгдөг мал амьтан, мод, ургамлыг хамруулна. Үйлдвэрлэгдэхгүй хөрөнгийн эзэмших эрх шилжихтэй холбогдсон зардал (мөр 82) -Газар дээр түгээмэл тохиолддог. Үйлдвэрлэгдэхгүй хөрөнгөд газар, байгалийн нөөц, баялаг, ус, эрчим хүчний нөөц орно. Эзэмших эрх шилжихтэй холбогдсон зардалд дараах зардал багтана. Үүнд: Хөрөнгийг худалдан авч байгаа болон худалдаж байгаа хоёр талын мэргэжлийн үйлчилгээний бүх төлбөр, шимтгэл; худалдан авагчаас тусад нь нэхэмжилсэн худалдаа, тээврийн зардал; хөрөнгийн эзэмших эрх шилжүүлэхтэй холбогдон худалдан авагчаас төлөх бүх татвар; хөрөнгийг худалдахтай холбогдуулан төлөх аливаа татвар; худалдан авч байгаа болон худалдаж байгаа хөрөнгийн үнийн дүнд ороогүй угсрах, суурилуулах аливаа зардал; хөрөнгийн бүрэн бүтэн байдлыг хангах, тухайн хөрөнгийн байсан байгаль орчныг сэргээхэд шаардагдах аливаа зардал орно.

Оюуны өмчийн бүтээгдэхүүн (мөр 83) -Биет шинж чанаргүй, хүний оюуны хүчин чармайлтаар бий болдог, нэг буюу түүнээс дээш жил ашиглагддаг, өөрийн эзэмшигчиддээ давуу болон онцгой эрх, өрсөлдөөний давуу талыг олгосон хөрөнгийг ойлгоно. Үүнд шинжилгээ судалгаа, хөгжлийн ажил, ге
